

MILA ŠKARIĆ □ Arheološki muzej u Zagrebu, Zagreb

Institucija muzeja, uz ostale, ima i jasnu ulogu u edukaciji djece pri čemu su muzejske publikacije¹ važan čimbenik. Pitanje je kako ponuditi djeci muzejske publikacije ako ih nema ili ako se za njih ne zna? Svakako je potrebna propaganda, jer ni Harry Potter ne bi bila najomiljenija knjiga djece da nije cijela jedna voj-ska marketinških stručnjaka stajala iza tog projekta. Danas možemo reći da muzejskih publikacija za djecu kod nas ima, premda ni blizu potrebama ove zemlje, ali počele su se pojavljivati. No tko je čuo za njih, jeste li vi?

Važno je odrediti na koje muzejske publikacije ovdje mislimo. To nisu stručni časopisi, monografije ili katalozi raznih izložaba koje redovito izdaju pojedine muzejske ustanove, nego povremene i rijetke dječje publikacije, isključivo pisane za djecu. Na tom se području u zad-nje vrijeme u Hrvatskoj javljaju razne publikacije zah-valjujući razvoju Sekcije za muzejsku pedagogiju i kul-turnu akciju pri Hrvatskome muzejskom društvu, ali i šestogodišnjem intenzivnom radu na području muzej-ske pedagogije, te zahvaljujući Muzejskom doku-mentacijskom centru koji je 2000. godine izložio i izdanja muzejskih publikacija za djecu na Interliberu.

EDUKATIVNA ULOGA MUZEJSKIH PUBLIKACIJA. Ima li svaka muzejska publikacija i edukativnu ulogu? Svaka muzejska publikacija svakako je edukativna, naravno za onoga kome je namijenjena. Tako je npr. *Vjesnik AMZ*-a edukativan za stručnjake, tj. u ovom slučaju arheologe, dok su katalozi povremenih izložaba edukativni za šire mase jer su popularnije pisani.

Govoreći o najmlađoj dobi muzejskih posjetitelja može-mo li reći da spomenute publikacije mogu imati eduka-tivnu ulogu kod djece? U izvjesnoj mjeri da.

Muzejski se pedagozi i kustosi snalaze na sve moguće načine jer muzejskih publikacija za djecu nema ni blizu potrebama. Tako sami izrađuju upitnike, radne listiće i bilježnice, bojanke i dr. Pojedini muzejski pedagozi sami smišljaju priče, sami se trude oko traženja spon-zora ili donatora i sami osmišljavaju dizajn.

Jasno je da u nečemu moraju i zakazati, jer nitko ne može biti stručnjak u svemu. Kad bi se uključilo više

stručnjaka u kreiranje takvih materijala, njihov učinak bio bi bolji, a svrha postignuta. Prije svega lakše bi našli put do dječjih ruku gdje ih i želimo vidjeti. Takav materijal svakako je edukativan ali se postavlja pitanje: ako se mogu tiskati publikacije kao časopisi, katalozi izložaba, monografije, zašto onda nedostaju publikacije koje su isključivo namijenjene djeci?

Radi li se o nerazumijevanju matičnih i drugih institucija ili o nesagledavanju potreba za takvim publikacijama, pa nedostaju financijska sredstva, ili se jednostavno radi o neznanju i nekvalificiranosti u pisanju tekstova za djecu?

Da, nedostaje svega pomalo. Kako djecu upoznati s muzejem, kako im približiti određene predmete i izložbe ako se premalo i prestručno piše?

Velika je potreba za publikacijama koje bi na jednosta-van način prikazale muzejsku unutrašnjost, posao kus-tosa u muzeju i na terenu, depoe, laboratorije s konzer-vatorskim radom i biblioteke koje su riznice svih mogućih podataka.

Djeca dolaze u muzej opuštena i time su možda čak spremnija nešto naučiti. U muzeju slušaju vodstva prila-gođena njihovoj dobi i tako ih prvo pridobijamo za slušanje. Radni listići služe približavanju materiji, ali publikacije su one u kojima će posjetitelji naći odgovore na mnoga pitanja koja se stvaraju tijekom posjeta muzeju.

NEKE OD NOVIJIH PUBLIKACIJA NAMIJENJENIH DJECI.

Ohrabrujuće je da se u Hrvatskoj pojavilo dosta kvalitetnih muzejskih publikacija namijenjenih djeci. Kao dokaz navela bih samo neke od publikacija koje su došle do mojih ruku kao koordinatorice Sekcije muzej-skih pedagoga Hrvatske:

Arheološki muzej Istre u Puli. Muzej je izdao nedavno publikaciju pod nazivom *Spomenici pričaju*, koju je osmislila Ljubica Širec, muzejska pedagoginja. Ova publikacija je priručnik za muzejske radionice koji se može koristiti i kod kuće. Na pitanja je moguće odgo-voriti ako su se prethodno upoznali s muzejem.

Drugu publikaciju pod nazivom istoimene izložbe

- 1 Za sve posjetitelje:
- Vodiči po muzeju
 - Katalozi izložbi
 - Informativne publikacije o edukativnim projektima
 - CD- ROM i videosnimke o muzeju, izložbi i stalnom postavu

- Za djecu:
- Radne bilježnice koje prate povremene izložbe ili stalne postavne
 - Priručnici za osnovne i srednje škole
 - Radni listići, stripovi i slikovnice i sl.

- Za posjetitelje s posebnim potreba-ma:
- Izdanja na brajici (vodiči po izložbi)
 - Zvučne kazete za slijepe i slabovidne posjetitelje
 - Videosnimke za gluhe i nagluhe posjetitelje

sl.1 i 2 Naslovnice publikacija namijenjenih djeci koje su objavili hrvatski muzeji

Mokodonja osmislile su Klara Bursić Matijašić, kustosi- ca tog muzeja, i Ljubica Širec. Radi se o radnim listićima koji prate izložbu.

Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu.

Publikacija je također pratila veliku istoimenu izložbu *Hrvati i Karolinzi* pod nazivom *Igrom i zabavom kroz izložbe* u suradnji više autorica ali pod vodstvom Lade Laure, muzejske pedagoginje tog muzeja. Radna bilježnica bogato i lijepo je opremljena slikama rekonstrukcija u boji te poučnim tekstom i igrom.

Muzej Prigorja u Sesvetama. Ovaj muzej redovito tiska prigodne kataloge za djecu koji su povezani s godišnjim edukativnim projektima svih muzeja grada Zagreba i Zagrebačke županije. Publikaciju *Si na brege* osmislila je Dubravka Habuš Skendžić, inače restauratorica i muzejska pedagoginja istog muzeja. Ovaj mali katalog prati i CD ROM. Na prvi pogled, možda "opasna stvar", koja će skrenuti pažnju djeteta s knjige, ali ispitivanje osnovaca u Arheološkome muzeju u Zagrebu glede publikacije *Si na brege* pokazalo nam je da djeca, iako postoji i CD ROM, rado uzimaju i knjigu u ruke.

"Staro selo" Kumrovec - Muzeji Hrvatskog zagorja.

Publicirali su lijepe šarene radne bilježnice kojima djecu uče pojedinim hrvatskim običajima uz vesele i nadasve poučne zadatke, autorice Tatjane Županić.

Muzej grada Zagreba. MGZ je izdao informativni depljan i iskaznicu za djecu, kojom postaju mali prijatelji Muzeja. Ovdje imamo primjer odlične suradnje muzej-

ske pedagoginje Vesne Leiner i akademskog slikara Miljenka Gregla, djelatnika tog muzeja.

Arheološki muzej u Zagrebu. Imaju nekoliko publikacija za djecu.

Publikacija *Rimljani u Zagrebu*, autora Zorana Gregla, kustosa Muzeja, može se koristiti i kao priručnik u školi. Muzejska pedagoginja Mila Škarić osmislila je i razradila nekoliko publikacija koristeći se maskotom po imenu Arhimir. To je crtani lik, koji se pojavljuje u svakom projektu Pedagoškog odjela Arheološkog muzeja u Zagrebu. Cilj maskote Arhimir je da djeca povezuju taj lik sa svime što su vidjeli i naučili u muzeju. Izrađena je i radna bilježnica *Pronađi nacrtani predmet i dovrši crtež* koja je ujedno i ulaznica u muzej. Posjetitelj koji kupi bilježnicu ima, pokazom bilježnice, slobodan ulaz u Muzej. Tiskan je mali strip s Arhimirom koji djecu upoznaje s Arheološkim muzejem u Zagrebu te im pokazuje što ih Arhimir sve može naučiti ako dođu u Muzej. Tu je i mapa s likom Arhimira, koji se može izrezati i odijevati u razna povijesna odijela. Tako i plan lapidarija, gdje djeca zajedno s Arhimirom moraju pažljivo promotriti sve izložene kamene spomenike u potražnji za motivom cvijeta, koji je na njima uklesan. Takav spomenik trebaju obilježiti naljepnicom na ponudnom planu.

Uz katalog izložbe *Dodirom u prošlost*, gdje su 1996. godine prvi put bile izložene replike iz proizvodnje laboratorija AMZ-a i u suradnji s Tifološkim muzejom, izdali smo i popratni tekst na brajici za slijepe i slabovidne osobe.

Izložbu *Arhimir te vodi kroz prošlost* osim deplijana na crnom tisku i na brajici za slijepe i slabovidne posjetitelje prati prvi put i video snimka na znakovnom jeziku za gluhe i nagluhe posjetitelje.

IPAK, ŠTO NAJVIŠE NEDOSTAJE NAŠIM MUZEJIMA? To je popularno pisana publikacija koja govori o cijelom muzeju. Ovdje bih kao izvrstan primjer ukazala na publikaciju Metropolitan muzeja u New Yorku, koji svojim prekrasnim izdanjem pod nazivom *Inside of the museum*, upoznaje djecu pa i odrasle s cijelim muzejem, raznim odjelima, stalnim postavom, radom kustosa ali i drugim djelatnostima unutar muzeja. Svaka razrađena tema u ovom izdanju ima upitnik ili zadatak za djecu, a na kraju kviz.

Iako nije muzejska publikacija, vrijedna je spomena krasno opremljena knjižica pod naslovom *Vodič kroz Salonu* koju je izdala O.Š. "Don Lovre Katić" Solin u suradnji s Konzervatorskim zavodom u Splitu pod stručnim vodstvom arheologa Jasne Jeličić Radonić i Miroslava Katića.² Takva izdanja su u nekim muzejima u planu, pa se nadamo da će i ona jednom ugledati svjetlo dana i dospjeti u ruke malih posjetitelja, kako bi ih upoznali s muzejem i tako popularizirali važnost našeg muzejskog rada.

THE ROLE OF MUSEUM PUBLICATIONS IN CHILDREN'S EDUCATION

To what extent are museum publications educational? Which museum publications are educational? It is important to define which museum publications we are referring to. Do we mean museum catalogues from various exhibitions, bulletins or discussions that are regularly published by individual museum institutions, or do we, perhaps, mean the few occasional children's publications printed by individual museums?

What is education in museums? We certainly need to explain the term education and define whom we wish to educate. Is it only children? If we are speaking about museum pedagogy, it is clear that we primarily mean children, but if we speak about museum education, then we certainly mean people of all age groups eager to learn and be educated. I feel that all museum publications need to be educational, regardless of the target readership. It is clear that our responsibility towards children is greater, since they still lack sufficient education and experience to be able to make a positive judgement about a book or workbook they are offered. However, the fact that children are excellent critics and that they still love a good book in spite of computers is borne out by the popularity of the books about Harry Potter.

We have to make use of this! How to achieve quality in museum publications for children? To be sure, this has to be done with the joint effort of all museum workers in cooperation with the museum educator as well as other experts. If someone is a good curator or a good educator and provides good guidance to children through a museum, if he or she makes good worksheets does not mean that he or she needs to have a gift for writing museum publications, particularly those devoted to children. And it is precisely this that is lacking in our museums!

² U realizaciji izdanja pomogli su gđa Nada Stanović, nadzornica za povijest Ministarstva prosvjete i športa - Podružna jedinica Split, i gđa Alemka Vrcan, glavna tajnica Hrvatskog povjerenstva za UNESCO u Zagrebu.